

A papi és világi középiskolákhoz csatlakoznék a katonai középiskola is. Egyenlők volnának a hazafias érzésben, a nevelés céljában és általánosságban a tanítás anyagában is. De mindegyiknek megvolna a maga sajátos stílusa. Ez a stílus különösen az intézeti hagyományokban, a helyi tantervben és a módszerben nyilvánulna. Szükséges is, hogy ez a különböző stílus az egyes intézetekben minél jobban kifejlődjék a nevelés eszközeinek mostani nagy egyszínűsége helyett.

Pénzügyi szempontokból is óhajtható ez a változás. Az állam nagy anyagi áldozatokat hoz a katonaiskolák fenntartása érdekében és nagy költséget fordít bőséges felszerelésükre. Joggal lehet kívánni, hogy ez a sok áldozat minél szélesebb körben hozza meg pedagógiai eredményeit. A katonai szellemet sehogyan sem gyöngíthetné az, ha a leendő katonák együtt nevelkednének polgári tanuló társaikkal, akikkel egykor a zászlók alatt is összetalálkozhatnak. A mostani háború után az ilyen *koedukáció* ellen senkinek sem lehet kifogása.

(Zalaegerszeg.)

Susztler Oszkár.

Szomszédaink és magunk megismerése.

Az osztrák és magyar monarchia közoktatásügyi tekintetben négy, egymástól teljesen független területre oszlik: Ausztriára, Magyarországra, Horvátországra és Boszniára. Bosznia közoktatásügyi rendszere nagyjában az osztráknak másolata; sok rokonzás van az osztrák és horvát rendszer közt is, míg a magyar a régi közös alapokról mindjobban letért s ma már kevés hasonlóságot mutat az osztrákkal.

Sajátságos, bár lélektanilag érthető jelenség, hogy a magyar, horvát és osztrák, bár politikai, katonai, gazdasági téren egymással elég sűrű érintkezésben vannak, ott, hol a kényszer nem hozta őket össze, a közoktatásügy terén, elzárkóztak egymástól s szinte tudomást se vettek arról a munkáról, mely határukon túl, de közvetlenül mellettök folyt. Ausztria s a horvátok közt még maradt fenn e téren némi kapcsolat; a horvátok azonban tőlünk, az anyaországtól kínai fallal zárták el magukat, épúgy, sőt nagyobb mértékben, mint mi az osztrákoktól. Ez pedig nem volt helyes a múltban s még kevésbé volna megokolt mostantól fogva, mikor a kitört élet-halálharc megszilárdította az együvé tartozás érzését s letompította azt az ellenérzést, mely eddig köztünk kétségtelenül fennállott. Vajjon nem tartjuk-e most magunk is furcsának, hogy pedagógusaink mindenhová jártak tanulmányozni; megfordultak a három nagy nyugati kultúrnépeken kívül az olaszok, a skandináv népek stb. közt, átmentek Amerikába

as, de szorgosan kerülték Ausztriát, a horvátokról, a bosnyákokról nem is szólva. Ha átlapozzuk pedagógiai irodalmunkat, szakfolyóiratainkat, csak nagyritkán találunk a kettős monarchia rajtunk kívül eső részeiről szóló ismertetéseket.

E háború összehozta egymással a Habsburgok valamennyi népeit s megtanította őket a dicsőség mezéjén egymás megismerésére, megbecsülésére. Anélkül, hogy nemzeti egyéniségekből bármit is feláldoznának, bizonyára nagyobb megértéssel s érdeklődéssel fordulnak majd egymásfelé a béke éveiben a kulturális munka területén is.

Benisch Arthur.

*

E felszólalás igazságát senki sem tagadhatja, jóllehet éppen t. munkatársunk tollából utóbbi időben az Orsz. Középisk. Tanáregy. Közlöny többször közölt ily tárgyú cikket s a Magyar Középiskolában is olvastunk eféle ismertetést. A felemlített hiány pótlását a *M. P.* tavalyi folyamában megkezdtük s amint e számunk is mutatja, folytatjuk. Ezen kívül szükséges figyelniünk balkáni szomszédaink nevelésügyére is, mert az ott folyó nevelés eredményei nyilatkoznak most ebben a háborúban. Általában tervszerűbbé kell válnia a külföld iránt való érdeklődésünknek. Sőt — a magunk itthoni dolgai iránt való érdeklődésünknek is. Nemcsak Ausztriát és Horvátországot kerültük el, hanem az itthoni állapotokat is kevésbé ismerjük. Hazai tanulmányutakra, különböző iskolafajok működésének, több vidék nevelésügyének megismerésére mindenféle nevelőnek nagy szüksége van. Azért sem tudjuk erőnket teljesen kifejtetni, mert egymást nem ismerjük eléggé; az egyes iskolák emberei is kevésbé látják egymást munka közben, pl. a középiskolai tanár nem ismeri a tanítóképzőt, az iparoktatás jóformán egészen félreesik stb.; a különböző nyelvek sem törődnek egymással. Mindezekben változásra van szükség. Az erőnk most úgyis megfogy; igyekezzünk magunk és körülményeink alapos megismerésével gyarapítani. Amit az iskolai szemlében s nemzetiségi lapok ismertetésével a *M. P.* utóbbi időben kezdett, bármily kevés volt is, erre a célra szolgált.

i. s.

A felsőkereskedelmi iskolák az 1914/5. évben.*

Az 1914/15. iskolai évben 48 fiú- és 10 női felső kereskedelmi iskolánk állott fenn. Egy fiú- és három leányiskola az elmúlt évben

* V. ö. *Iskoláink belső élete az első háborús tanévben*, M. P. 1915.